

EDITORIALY

Šance na postup do elitního klubu – nastal čas na změnu a co pro to musíme udělat?

Kolikrát jsme se již zabývali v úvodnících a diskusích v redakční radě významem kvalitního recenzního řízení a impaktování časopisu pro publikující autory [1, 2]. Pro řadu začínajících autorů je publikace v recenzovaném impaktovaném časopisu nezbytnou podmínkou jejich úspěšné profesní kariéry a nakonec důvodem, proč po tréninkové rozehrávce v recenzním řízení na domácím hřišti ti nejlepší nakonec s úspěchem publikují výsledky svého výzkumu a klinických pozorování raději v prestižním zahraničním periodiku. Profesor Cvachovec upozornil na autonomii procesu výběru impaktovaných periodik společností Thomson Scientific a je zřejmé, že možnosti naší strany jsou omezené i jazyky, v nichž je časopis Anesteziologie a intenzivní medicína schopen oslovit převážně jen čtenáře v České a Slovenské republice [3].

Skutečnost, že kvalitnímu a nezastupitelnému odbornému tuzemskému periodiku není předělen citační faktor Web of Science společnosti Thomson Scientific, zná důvěrně většina našich odborných společností.

Rada pro vědu a výzkum (RVV) Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR proto 8. 2. 2008 navrhla vytvořit **Seznam vědeckých recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice** (www.vyzkum.cz) [4]. Zařazení do Seznamu má být využíváno při hodnocení výsledků výzkumu a vývoje podporovaného z veřejných prostředků, které jsou vykazovány jako články v odborném periodiku. Podmínkou podání přihlášky do 31. 3. 2008 bylo splnění všech obecně uznávaných kritérií pro vydávání původních vědeckých a odborných prací včetně recenzování jednotlivých prací nezávislými oponenty, zařazení periodika v mezinárodních indexech, forma vydávání periodika, jazyk publikovaných prací, historie periodika a kvalitní souhrny ve světovém jazyce. Ze 443 podaných přihlášek splnilo přísná kritéria 386 odborných periodik a 24. 6. 2008 byl zveřejněn jejich seznam [4].

Jediným kritériem, jímž Anesteziologie a intenzivní medicína nenaplnila stanovené podmínky (a vedení

časopisu proto přihlášku nemohlo podat) byl striktní požadavek, aby autoři nezávislých recenzí nebyli – až na odůvodnitelné výjimky – členy redakční rady. Recenzní činnost přitom až dosud ležela právě na bedrech členů redakční rady, která svým extenzivním složením zaručovala odbornou garanci široké oborové problematiky.

Na schůzi redakční rady 21. 4. 2008 v Praze se její členové konsenzuálně usnesli na nutnosti rekonstrukce rady s tím, že většina jejích dosavadních členů se bude dále věnovat výlučně externí recenzní činnosti a zúžená redakční rada bude určovat směřování časopisu, garantovat jeho odbornou úroveň a reprezentovat časopis na mezioborové úrovni. Zařazení časopisu do Seznamu vědeckých recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice zůstává nejbližším cílem redakční rady. Pro zefektivnění recenzního řízení byl okruh externích recenzentů rozšířen o přední odborníky, kteří mají dostatek vlastních zkušeností s publikací v odborném tisku a byli doporučeni stávajícími členy redakční rady. Kvalitní nezávislé recenzní řízení zůstává nadále hlavní garancí odborné kvality časopisu. Složení nově rekonstituované redakční rady, výběr širokého okruhu externích recenzentů a zavedení formát časopisu je zárukou, že vyřízení žádosti o zařazení časopisu do Seznamu v nejbližším ohlášeném termínu bude kladné.

Literatura

1. **Herold I.** Anesteziologie a intenzivní medicína po 5 letech. *Anest. intenziv. Med.*, 2008, 19, č. 1, s. 3–4.
2. **Černý V.** Recenzní řízení a jeho význam. *Anest. intenziv. Med.*, 2005, r. 16, č. 2, s. 83.
3. **Cvachovec K.** Poznámka k pětiletému výročí. *Anest. intenziv. Med.*, 2008, 19, č. 2, s. 75.
4. <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=495942>

MUDr. Ivan Herold, CSc.
e-mail: ivan.herold@szzmb.cz

Déjà vu, mais pas en anglais aneb jak podpořit náš časopis a zachovat publikační etiku

Rada pro výzkum a vývoj rozhodla v únoru letošního roku o vytvoření seznamu recenzovaných, ale neimpaktovaných periodik (tj. těch, kterým není přidělen indikátor databáze WoS společnosti Thomson Scien-

tific Impact Factor) vydávaných v České republice. Cílem seznamu je transparentní a jednotné hodnocení výsledků výzkumu a vývoje podporovaného ze státního rozpočtu, které jsou vykazovány jako články

v odborném periodiku. Jedním z podnětů k tomuto opatření je prudce narůstající vykazování výsledků výzkumu v podobě příspěvků v denním tisku, sbornících či sdělení charakteru „zprávy z konference“ apod. Zařazení časopisů na seznam je podmíněno splněním kritérií, která mj. zahrnují požadavky na vydávání původních vědeckých a odborných prací, a jako podmínku recenzování jednotlivých prací nezávislémi oponenty. Články uveřejněné v periodiku zařazeném na seznamu budou (na rozdíl od periodik nesplňujících požadovaná kritéria) bodově hodnoceny a započítány do výsledků státem podporovaného výzkumu.

Co z toho plyne pro náš časopis? Je zcela nepochybné, že pokud chceme pro náš časopis získávat autory kvalitních původních výzkumných či přehledných článků, musí být Anesteziologie a intenzivní medicína součástí uvedeného seznamu. Naplnění a udržení podmínek vytyčených Radou pro výzkum a vývoj není jen výzvou pro redakční radu, ale i širokou odbornou obec. Je pochopitelné a pro český výzkum zcela prioritní a žádoucí, aby se nejvyšší výsledky vědecko-výzkumné práce uveřejňovaly v prestižních mezinárodních časopisech s dostatečným faktorem dopadu (impact factor). Na druhou stranu by o tyto nejlepší práce neměl být ochuzen český čtenář, který nemá vždy příležitost či podmínky sledovat světová periodika. Možnost druhého zveřejnění původní práce v jiném jazyce, zejména v jiné zemi, je odůvodnitelná a může být i vzhledem k výše uvedeným skutečnostem prospěšná. Respektování publikační etiky a vyvarování se duplicitní publikace však vyžaduje splnění podmínek definovaných Mezinárodním výborem šéfredaktorů lékařských časopisů (International Committee of Medical Journal Editors – ICMJE) [1, 2, 3]:

1. Autoři musí získat souhlas šéfredaktorů obou periodik. Šéfredaktor, jenž má příspěvek zveřejnit podruhé, musí mít k dispozici fotokopii, otisk nebo rukopis původní verze. V případě, že je článek již publikován a autor podepsal přenos autorských práv na vydavatele, je povinen získat příslušný souhlas od vydavatele.

2. Priorita prvního zveřejnění bude zachována, jestliže interval mezi oběma sděleními je alespoň jeden týden (pokud není oběma šéfredaktory dojednáno jinak).
3. Příspěvek pro druhé zveřejnění je určen jiné skupině čtenářů a postačí i jeho zkrácená verze.
4. Druhá verze věrohodně odráží údaje a interpretace uvedené v první verzi.
5. Na titulní straně druhé verze je v poznámce pod čarou pro čtenáře, odborníky a dokumentační agentury uvedeno, že příspěvek již byl v nezkrácené, či zkrácené verzi publikován, a uvádí se též odkaz na primární verzi. Poznámka pod čarou může mít následující znění: „Tento článek vychází ze studie, která byla poprvé zveřejněna v [název časopisu s kompletním odkazem].“
6. Podle aktualizované verze ICMJE by název druhé verze měl obsahovat informaci o druhém zveřejnění primární publikace (kompletní republikační verze, zkrácená republikační verze, kompletní překlad nebo zkrácený překlad). The National Library of Medicine neposuzuje překlad jako „republikační“ a necituje, respektive neindexuje překlad, pokud je originální článek publikován v periodiku, které je indexováno v databázi Medline.

Využijme nastavených podmínek ve prospěch našeho časopisu a společným úsilím upevníme pozici respektovaného časopisu, který je jedním ze základních informačních zdrojů všem, pro které jsou anesteziologie či intenzivní medicína profesním oborem.

Literatura

1. Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Writing and Editing for Biomedical Publication. Updated October 2007. Dostupné na: <http://www.icmje.org/>.
2. Česká lékařská společnost JEP. NTS – Jednotné požadavky na příspěvky určené pro zveřejnění v biomedicínských časopisech. Dostupné na: <http://www.clsjep.cz/nts/vancouver.asp>.

Doc. MUDr. Martin Matějovič, Ph.D.
e-mail: matejovic@fnplzen.cz

Stala se chyba a jak dál?

„*Errare humanum est*“, platí i ve zdravotnictví. Mám zde na mysli chyby a omyly, které končí tělesným nebo psychickým poškozením nám svěřených a nám důvěřujících nemocných. To není zanedbatelný problém: ve Spojených státech se odhaduje počet zbytečných úmrtí v důsledku léčebných chyb na 44–98 000 ročně [1]. Léčení komplikací způsobených chybami a omyly stojí v průměrné americké nemocnici 1–3 milionů \$ za rok navíc. V zemích EU považuje 78 % a v České republice 60 % dotázaných osob lékařské chyby za závažný problém. Jeden ze tří dotázaných českých ob-

čanů se obává, že se může v nemocnici stát obětí chyb ošetřujícího personálu [2].

Nemohu nevzpomenout na případ nemocné ženy, kterou nedávno sledovala švýcarská televize během dlouhého čekání na vhodného dárce srdce a které pak bylo transplantováno srdce falešné krevní skupiny. Tento omyl způsobil masivní rejekci a smrt příjemkyně.

Před několika lety vysoce kvalifikovaný neurochirurg nesledoval během endoskopické operace hypofýzy na obrazovce operační pole a svůj nástroj v reálném čase, nýbrž starou nahrávku předchozí operace. Televiz-